

Már megkezdtek az OHE tisztviselői a Kohner-házban a revíziót

Kohner Adolf báró lemondott tiszteletbeli állásairól.
A Kohner-vagyon és a Kohner-ház sikerei és balsikerei

A gazdasági élet nagy szenzációja: a Kohner Adolf Fiai cég kérelmére az Országos Hitelvédelmi Egyület vállalta a magánegyezségi eljárás megkezdését. A piacon ugyan már hegyekkel ezelt a nehézségekről, amelyek a súlyos gazdasági viszonyok következtében a Kohner céget sem kímélték meg, de mégis biztak abban, hogy a cégnek intern módon sikerülni fog mégis valami megoldást találni. Arra gondoltak, hogy a Kohner cég ingatlanainak értékesítésével és bizonyos iparvállalati érdekségeinek továbbadásával hozzá fog jutni azokhoz a tőkékhöz, amelyek a bankházat a pillanatnyi nehézségeken átsegítik. Ez a feltevés annál valószínűbb volt, mert a Kohner cég hitelezői legnagyobb részben külföldi pénzeszoportok, már pedig a külföldi adósságokra nézve létező nemrég az ugynevezett „Stillehalte”-megállapodás, amely a magyar vállalatok által igénybevevett külföldi hitelek prolongációjára vonatkozott. Ugy látszik azonban, hogy a belföldi kisebb összegű hitelek prolongációja átközött nehézségekbe és ez érlette meg a cégfőnököknek azt a régebbi elhatározását, hogy moratóriumot és magánegyezséget kérjenek.

A cég tartozásainak összegét körülbelül tízenötmillió pengőre teszik, amivel szemben ezekre a tartozásokra az eddigi összeállítások szerint körülbelül százszázalékos fedezet mutatkozik. A cég hitelezői között tizenkét különböző angol és egyéb külföldi bankcsoport szerepel, míg a belföldi hitelezők követelése hozzávetőleges számítás szerint másfélmillió pengő lenne. Ezek az adatok azonban — ismételteljük, csak hozzávetőlegesek — mert most történik meg csak a státusz pontos összeállítása. Az eljárás egyébként most az, hogy

az OHE megkezdte a revíziós munkát.

A revízió megejtése után kísérlik majd meg a magánegyezség megkötését. Tekintettel azonban arra, hogy a magánegyezségnél majorizálásnak nincsen helye, minden egyes hitelezőnek hozzájárulását meg kell szerezni a létrejövő egyezséghez. Így esetleg hosszabb idő lesz szükséges ahhoz, hogy az összes hitelezők hozzájáruljanak a magánegyezség megkötéséhez.

Az OHE-nél érdeklődtünk az ügyről, ahonnan azt a felvilágosítást kaptuk, hogy már néhány napon belül sikerül összeállítani a bankház pontos státuszát.

Az OHE megbízottja egyébként már ott is dolgozik a Kohner-ház irodájában.

Természetesen egészen más kérdés azután az, hogy vajon a likvidációs rövid időn belül lehetséges lesz-e, mert a cég vagyonának jelentékeny része mezőgazdasági ingatlanokból áll, amelyeknek értékesítése a mai viszonyok között meglehetősen nagy nehézségekbe ütközik. Az OHE a státusz elkészítése után és abban a pillanatban, amint megkapja a cégtől a hitelezők jegyzékét, értesíteni fogja a külföldi hitelezőket is a magánegyezségi kérelemről.

A több mint százéves Kohner-ház jelenlegi főnökei Kohner Adolf báró, Kohner Willy báró és Kohner István Imre báró, aki 1928-ban lépett be a cég kötelékébe beltagként. A cég nagykiterjedésű ügyeit 1929-ig margittai Neumann Miksa igazgató intézte. Elhalálása óta azonban a cég ezt a diszes vezérigazgatói pozíciót nem töltötte be. Maga a Kohner-ház, amikor alapjait megvetették, eredetileg árúvitelre foglalkozott és a fővárosi, de a magyar piacnak is egyik legnagyobb terménykereskedője volt. A terményüzlettel kapcsolatban lassanként a mezőgazdasági termeléssel is intenzíven kezdett foglalkozni. Szászvárokon, Besenyszögen és Tápiógyörgyre határháza mintegy tízenöt ezer holdas mintagazdaságot vásároltak és ezenkívül már régebben bérbevetették a Schönborn-Buchheim gróf-féle, Munkács határában fekvő körülbelül harmincezerholdas birtokot. A birtokot megfelelő fundus instruktussal szerelték fel és ott racionális belterjes gazdálkodással ugyancsak mintagazdaságot varázsoltak elő.

A cég százados tradíciójának megőrzése mellett, amely főleg a mezőgazdasági termelés fejlesztésére vonatkozott, lassanként belekapcsolódott azokba az industrializációs törekvésekbe is, amelyek főleg ötven esztendővel ezelőtt jelentek.

A háborús esztendőket sem kezdték ki a cégnek ezt a kettős mezőgazdasági és ipari jellegű akcióirátusát, sőt a háborút követő években a Kohner-cég magánbankári tevékenységét is szélesebb alapokra fektette le. Meg volt ehhez a maga nagy tőkéje és a száz év alatt szerzett külföldi presztízs. A Kohner-ház ugyanis egyike volt azoknak a nagy magyar patricius cégeknek, amelyeknek hitele, hírneve a nagy külföldi piacokon

is a háború és forradalmat követő zavaros esztendőket teljesen csorbitatlanul megmaradt. Generációkon keresztül nőtt és fejlődött a Kohner-ház tekintélye és így senki sem sejtette azt, hogy főleg az ipari tevékenység lesz az, amely a cégnek nehézségeket fog okozni. Az ipari érdekségeket ugyanis egyre nagyobb tőkéket igényeltek.

Kölesönöket kellett szerezni, amelyek egyre nagyobb kamatterheket jelentettek.

A növekvő kamatterhekkel szemben a mezőgazdasági válság egyre jobban kímélyült, a terményárak estek és a mezőgazdasági értékesítés lehetősége mind szűkebb tere szorult. Itt volt tehát egyfelől a magas kamatterhek folytán növekedő rezisztencia, másfelől pedig a mezőgazdasági termelés rentabilitásának csökkenése és a Kohner-ház érdekkörébe tartozó iparvállalatok egyre jobban növekedő tőkeszükséglete...

A Kohner cég már hosszabb idő óta foglalkozott a leépítés gondolatával. Így elsősorban a banküzleti tevékenységet restringálta. Később pedig arra gondolt, hogy mezőgazdasági ingatlanainak értékesítésével próbál magán kőnnnyíteni. Az értékesítésből befolyó összegből akarta visszafizetni a külföldi kölesönöket és így próbált szabadulni a vállalatokat egyre jobban emésztő külföldi kamatterhek-től.

A szászvároki birtok parcellázási műveleteket akar keresztyülni,

de ez a terv ugyiltszik nem sikerült. Így azután nem volt meglepetés az, hogy

a cég mobilitása különösen az utóbbi hónapokban egyre gyengült és a Kohner-ház likviditását erősen megbénította.

Újabb roham a parlamentben a kormány devizapolitikája ellen

Eber Antal a zugforgalomról, a hosszunyaku és a rövidnyaku zsráfokról, a Kolumbusz-to ásról és arról, hogyan boldogulhatna az állam adóemelések nélkül. Biró Pál az infláció ellen sorakoztatta fel érveit és számadatokkal bizonyította, hogy nincs deffláció

A képviselőház keddi ülésén folytatta a miniszterelnök beszédje és a bizottsági jelentések felett folyó vitát. Pakots József szövege az elsőnek és beszéde során a többi között ezt mondta:

— Az elmúlt kormány a chizmusig menő vakmerőséggel az utolsó pillanatig leplezte az államháztartás deficitjének óriási mértékét. Eközben a törvények megszegésével eladósították az országot, költségvetésen kívüli összegekkel gazdálkodtak, állandóan félrevezették a nemzetet és meglehetősen zavarban tartották. Csoda e, hogy az egész országban katasztrófális bizalmi válság mutatkozik ezzel a gondálkodással szemben?

— A népszövetségi pénzügyi bizottságának és a 6-os albizottságának jelentése kész vádiratok. Most a gazdasági válság mélypontján a kormány csupán az államháztartás egyensúlyát biztosító rendeletekkel foglalkoztatja a 33-as bizottságot. A mezőgazdaságot érintő reformok hiányának a kormányzati politikából. A nyugdíjasok pénzéből akarják rendbehozni az államháztartást. Az állami közigazgatás és az üzemek tartozásai cím alatt az a szerény megjelölés van a 6-os bizottsági jelentésben, hogy az állam 33 millió pengővel van megterhelve. A Pénzügyi Központ céljára Mit jelent ez a 33 millió pengő? Igaz-e, hogy ezt az összeget egy fizetési nehézségbe jutott pénzügyi szanálásra fordították? Az ország gazdasági erejének kárpótlása nélkül a válságból kibontakozni nem lehet. A népszövetségi pénzügyi bizottságának programját meg kell oldani olyan problémák mint a kör népszövetsége. A hitelezőknek be kell látniuk, hogy ilyen magas kamatszolgáltatás költséges handikapje mellett teljesen elvész az ország teljesítőképessége már pedig Magyarország összeomlásából a hitelezőknek sem lesz hasznuk. (Általános helyeslés a ház mindn oldalán.)

Ezútan adatokat ismertett a zálogházi forgalom megnövekedéséről, a munkanélküliség méreteiről és az igazságtalan jövedelemeloszlásról. — Van olyan budapesti bankigazgató — mondotta —, akinek évi jövedelme ugyanannyi, mint a bank négyszáz tisztviselőjének, vagyis egymillió pengő.

Farkas Géza: Ugy van! Tiszter rámutattam már erre!

Kun Béla: Tiszter kellett volna már kilépnie a kormányárból!

Pakots József: A nyomor előidézője az igazságtalan földbeszámolás. A miniszterelnök

Selymes és lágy a gyermek haja,
ha ápolószere:

ELIDA SHAMPOO

Ez magyarázta meg azután azt a körülmenyt, hogy Kohnerék igyekeztek nagyobb iparvállalati érdekségeiktől is szabadulni, ami részben sikerült is.

Néhány évvel ezelőtt azonban még régi presztízseben működött a cég a piacon. 1927-ben a pesti izraelita hitközség angol kölcsön tranzakciójánál mint Treuhand szerepelt. Ez a szerepe azonban 1930-ban már megszűnt, de a cég továbbra is kezelte a hitközség tőkéjét, amelynek nagyrésze az idők során visszafizetésre is került. Ugyancsak egy-néhány esztendővel ezelőtt bécsiutcai székházra két emeletet ráépített és a vállalatának érdekségeit nagyrészt itt centralizálta.

Külön érdekes fejezete volt a Kohner cég üzleteinek az, amikor 1925-ben érdekségeit vállalt a Demecseri Ipartelepek Rt.-nél a Magyar-Német Bank összeomlása után. Ezzel a tranzakcióval kapcsolatban azonban a vállalat vezérigazgatója, Neumann Gyula dr. és a Kohner-ház között per támadt. Neumann Gyula ugyanis a Kohner cégtől 1,783.000 pengőt követelt. A per még mindig folyik egy válszított bíróság előtt.

Amint már fentebb jelentettük, a státusz összeállításán most dolgoznak. Az eddigiek szerint a Kohner Adolf és Fiai cég nevén csak a bécsiutcai székház szerepel, míg a mezőgazdasági ingatlanok a telekkönyvben Kohner Adolf és özv. Kohner Agostonné nevére szerepelnek. A Damjanich-utcai nagy palota ugyancsak Kohner Adolf és neje tulajdonát képezi. Ezenkívül van még egy egész sereg vállalati érdeksége is a Kohner-háznak, amelyeknél azonban nincsen majoritása.

Kohner Adolf a társadalmi életben is nagy szerepet játszott. Elnöke a Lloyd Társaság, az Országos Izraelita Irodánál ugyan-csak elnöki tisztet tölt be, a pesti izraelita hitközség elöljáróságának tagja és mint nagy műgyűjtő és mecénás is elsőrangú nevet vívott ki magának. Értesülésünk szerint azonban Kohner Adolf báró, aki jelenleg szászvároki birtokán tartózkodik, már hetekkel ezelőtt lemondott az izraelita hitközségnél vívelt díszes pozíciójáról.

Azóta két hét telt el és végleges választ mind a mai napig nem kaptam, ellenben a Kolumbusz tojása szomorú sorsra jutott az újabb devizaszigorítási rendeletben.

Friedrich István: Kozáreket a devizakormányzatra!

Eber Antal: A devizákra vonatkozó rendelkezések rendkívül súlyosan érintik a mezőgazdaságot. A Csehszlovákiával kötött kereskedelmi egyezmény alapján azt a reménységet lehetett táplálnunk, hogy a mezőgazdaság a sertéskivitel fokozódása és a sertés árának emelkedése révén legalább ezen a téren új rentabilis kivitelhez jut. A fennálló rendelkezés következtében azonban az exportőr kénytelen beszállítani devizáját és ezért kisebb árat kapva, nem tud a sertésért sem nagyobb árat fizetni. Ilyen módon az élősertés ára jelentős mértékben csökken.

— Ezzel szemben egyes gazdák sokalták a kukorica árát és azt kérték, hogy külföldről hozhassanak be kukoricát a sertéshizláláshoz. A Kereskedelmi és Iparkamara első osztályba sorozta az ilyen igényléseket, a földművelésügyi minisztérium azonban utasítást kaptam és ennek következtében ezeket az igényléseket a negyedik osztályba kellett sorozni, aminek következtében kukoricabehozatal céljaira devizához jutni nem lehetett. Ez a politika tehát oda vezet, hogy a sertés legyen olcsó, viszont a kukorica, amely a sertéshizláláshoz elengedhetetlen cikk, legyen drága. Hasonló helyzet állott elő a baromfiparban. És ez főleg a kisgazdákat érinti súlyosan. Ez a politika sem egyeztethető össze a kormány állítólagos kisgazdapolitikájával.

Dinyés Lajos: Csak kisgazdaminisztérium van, kisgazda-politika nincs!

Eber Antal: Hiba, hogy kiválasztottak husz iparvállalatot és azoknak engedélyezték az önkompensációs rendszert. Ezek az iparvállalatok jogosítványt nyertek arra, hogy amit ők exportálnak, az automatikusan beszerezhető a saját nyersanyagszükségletükre. Nem kifogásolnám, ha ezt a rendszert minden termelési ágra kiterjesztenék.

A nemzet mai lelkiállapotában azonban lehetetlenség ilyen devizakorlátozásoknak a megteremtése. (Élénk helyeslés.)

— Egy szellemes közgazdász a kapitalista társadalom tagjait rövid- és hosszunyaku zsiráfokhoz hasonlította. A hosszunyaku zsiráfok a fa tetején lévő friss és jó leveleket szedik le, míg a rövidnyakuk csak a nyakukat nyújtogatgatják, nekik alig jut valami. Ilyen rövidnyaku zsiráf a magyar gazdasági életben az egész mezőgazdaság, az importkereskedelm, az exportkereskedelm és a tranzitkereskedelm, valamint azok az iparvállalatok, amelyek a devizakorlátozás körébe nem vették fel. Az álltalan javasolt devizarendeletről szemben az egyik ellenvetés az volt, hogy az az inflációra fog vezetni. Az infláció károsága tekintetében ugyanazon az állásponton vagyok teljesen, mint amilyen a kormány és a Nemzeti Bank van. Magam is azt tartom, hogy a múlt tapasztalatai után senkinek sem lehet erkölcsi bátorsága ezzel a gondolatlallal előállni, mert ez nemcsak gazdasági elpusztulással fenyeget, hanem elpusztítja még azt a kevés erkölcsi erőt is, amely ebben az országban megmaradt. Bizom abban, hogy inflációra nem fog sor kerülni mindaddig, míg a Nemzeti Bank élén olyan férfiak állanak, mint amilyen Popovics Sándor és Schöber Béla.

— De azt egyáltalán nem tudom megérteni, miért idézte elő inflációt a devizaforgalomnak általán kontempárlt felszabadulása! Ahol a valuta az aranyparitáson maradt, a vásárló érték gyengülése folytán az indexszámok csökkentek. Nálunk, ahol a pengőnek az arannyal szemben való értéke csökkent, hasonló arányban csökkent a vásárlóképeség is, így tehát az árszínvonal változatlan maradt. A másik ellenvetés az volt, hogy az aranypengő lehetetlenné teszi a külön devizatorzsdát, mert ha ott magasabb árak alakulnak ki, lehetetlenné válik az a szuppozíció, amely ma fennáll, hogy tudniillik egy pengő egyenlő egy aranypengővel. Ezt a felfogást nem osztom.

Tagadhatatlan tény, hogy ma is van zugszde Budapestben, amely voltaképpen nem is zugszde, hiszen jegyzését széles körökben terjesztik.

Ez is azt mutatja, hogy a pengő a külfölddel szemben való vonatkozásban csökkent, de a belső árszínvonal változatlan maradt. Ez ránc nézve teljesen megnyugtató helyzet. Azt is tudja mindenki, hogy külföldön is jegyzik a pengőt, de a diszkrét kifejezésre jut. Ha mindezek ellenére a belső árszínvonal stabilitása alapján fenntartjuk azt, hogy egy pengő egyenlő egy aranypengővel, ezen nem fog változtatni az, hogy egy magántörzsdén az exportőrök és importőrök egymás között devizájukat és valutájukat kicserélhetik. Azt mondják, hogy a közönség nyugtalanul várja és ez ki fogja váltani a háborúutáni események szomorú jelenségeit. (Ezeknél a szavaknál Bethlen István gróf, majd közvetlenül utána Károlyi Gyula gróf miniszterelnök lépett a terembe.)

— Szemere vetik a közönségnek, hogy nincs benne adomórál, holott ez fordítva van. Ahol olyan törvények vannak, mint nálunk, ott a közönség nem tehet róla, hogy nincs benne adomórál. Ugyanez a helyzet a deviza terén is. De ki az, aki a devizafronton a legnagyobb nyugtalanságot idézi elő?

A kormány, amely nap nap után abszolút nem indokolt, kapkodó intézkedéseivel és rendelkezéseivel a közönségben azt a benyomást kelti, mintha itt a legnagyobb bajok volnának, amelyekkel szemben a közönség saját hatáskörében kénytelen védekezni.

Eber Antal kritikája a devizapolitikáról

Általános érdeklődés közben emelkedett ezután szóra Eber Antal:

— Mindenekelőtt a devizakérdéssel kívánok foglalkozni — mondotta —. Két héttel ezelőtt interpellációt mondtam a devizakérdés új szabályozása tárgyában, mert a jelenlegi szabályozás alásta a termelés. Interpelláciomban az import- és exportdevizák szabadforgalmát javasoltam, hogy az exportőrök egy magántörzsdén adhassák el az exportdevizát, hogy azt ott vásárolhassák meg azok, akiknek import céljából erre szükségük van. Vargha államtitkár urakkor Kolumbusz-tojásnak nevezte ezt a javaslatomat és kijelentette, hogy végleges választ ad rá egy héten belül.